

IZVODI ZADACI (I deo)

Najpre da se podsetimo tablice i osnovnih pravila:

1. $C' = 0$

2. $x' = 1$

3. $(x^2)' = 2x$

4. $(x^n)' = nx^{n-1}$

---

5. $(a^x)' = a^x \ln a$

6. $(e^x)' = e^x$

7. $(\log_a x)' = \frac{1}{x \ln a}$ (ovde je $x > 0$ i $a > 0$)

8. $(\ln x)' = \frac{1}{x}$ ($x > 0$)

9. $\left(\frac{1}{x}\right)' = -\frac{1}{x^2}$ ($x \neq 0$)

10. $\sqrt{x}' = \frac{1}{2\sqrt{x}}$ ($x > 0$)

---

11. $(\sin x)' = \cos x$

12. $(\cos x)' = -\sin x$

13. $(\operatorname{tg} x)' = \frac{1}{\cos^2 x}$ $x \neq \frac{\pi}{2} + k\pi$

14. $(\operatorname{ctg} x)' = -\frac{1}{\sin^2 x}$ $x \neq k\pi$

---

15. $(\arcsin x)' = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$ $|x| < 1$

16. $(\arccos x)' = -\frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$

17. $(\operatorname{arctg} x)' = \frac{1}{1+x^2}$

18. $(\operatorname{arcctg} x)' = -\frac{1}{1+x^2}$

1. $[cf(x)]' = cf'(x)$ Kad je konstanta vezana za funkciju, nju prepisemo a tražimo izvod samo od funkcije. A kad je konstanta sama, izvod od nje je 0.
2. $[f(x) \pm g(x)]' = f'(x) \pm g'(x)$ Od svakog sabirka tražimo izvod posebno.
3. $(u \text{ ov})' = u'v + v'u$ **izvod proizvoda**
4. $\left(\frac{u}{v}\right)' = \frac{u'v - v'u}{v^2}$ **izvod količnika**

Zadaci:

1. Nađi izvode sledećih funkcija:

- a) $y = x^5$
- b) $y = 10^x$
- c) $f(x) = \sqrt{x}$
- d) $y = \log_3 x$
- e) $f(x) = \sqrt[3]{x^5}$
- f) $f(x) = \frac{1}{x^7}$
- g) $y = \frac{1}{\sqrt[8]{x^5}}$
- h) $y = x\sqrt{x}$
- i) $y = \frac{x^2\sqrt{x}}{\sqrt[3]{x^2}}$

Rešenje:

- a) $y = x^5 \Rightarrow y' = 5x^4$ kao 4-ti tablični
- b) $y = 10^x \Rightarrow y' = 10^x \ln 10$ kao 5-ti tablični
- c) $f(x) = \sqrt{x} \Rightarrow f'(x) = \frac{1}{2\sqrt{x}}$ kao 10-ti tablični
- d) $y = \log_3 x$ pa je $y' = \frac{1}{x \ln 3}$ kao 7-mi tablični
- e) $f(x) = \sqrt[3]{x^5}$ Pazi: Ovde funkciju moramo prvo "pripremiti" za izvod. Iskoristićemo pravilo vezano za stepenovanje: $\sqrt[m]{x^n} = x^{\frac{n}{m}}$. Dakle $\sqrt[3]{x^5} = x^{\frac{5}{3}}$ pa dalje radimo kao $(x^n)' = nx^{n-1}$

$$f'(x) = \frac{5}{3} x^{\frac{5}{3}-1} = \frac{5}{3} x^{\frac{2}{3}}$$

- f) $f(x) = \frac{1}{x^7}$ I ovde moramo "pripremiti" funkciju. Kako je $\frac{1}{a^n} = a^{-n}$ to je $\frac{1}{x^7} = x^{-7}$ pa je izvod
 $f'(x) = -7 x^{-7-1} = -7x^{-8}$

g) $y = \frac{1}{\sqrt[8]{x^5}}$ ovde je $y = x^{-\frac{5}{8}}$ pa će izvod biti $y' = -\frac{5}{8}x^{-\frac{5}{8}-1} = -\frac{5}{8}x^{-\frac{13}{8}}$

h) $y = x\sqrt{x} = x^1x^{\frac{1}{2}} = x^{\frac{3}{2}}$ pa je $y' = \frac{3}{2}x^{\frac{3}{2}-1} = \frac{3}{2}x^{\frac{1}{2}} = \frac{3}{2}\sqrt{x}$

i) $y = \frac{x^2\sqrt{x}}{\sqrt[3]{x^2}} = \frac{x^2x^{\frac{1}{2}}}{x^{\frac{2}{3}}} = \frac{x^{\frac{5}{2}}}{x^{\frac{2}{3}}} = x^{\frac{11}{6}}$ pa će izvod biti $y' = \frac{11}{6}x^{\frac{11}{6}-1} = \frac{11}{6}x^{\frac{5}{6}}$

2. Nađi izvode sledećih funkcija:

a) $y = 5 \sin x$

b) $y = \frac{1}{2} \ln x$

c) $y = \frac{-\sqrt{3}}{4} \operatorname{tg} x$

d) $y = \pi x^3$

e) $f(x) = \frac{4}{5} \operatorname{arctg} x$

f) $f(x) = -a \operatorname{ctg} x$

g) $y = 10$

h) $y = -2abx$

Rešenje:

a) $y = 5 \sin x$ 5 je konstanta, pa nju prepisemo i tražimo izvod od $\sin x$, a to je $\cos x$. Dakle:

$y' = 5 \cos x$

b) $y = \frac{1}{2} \ln x$ $\frac{1}{2}$ je konstanta..... $y' = \frac{1}{2} \frac{1}{x} = \frac{1}{2x}$

c) $y = \frac{-\sqrt{3}}{4} \operatorname{tg} x$ konstanta ostaje a od $\operatorname{tg} x$ je izvod 13. tablični, pa je $y' = \frac{-\sqrt{3}}{4} \frac{1}{\cos^2 x}$

d) $y = \pi x^3$ Pazi : π je takodje konstanta, a od x^3 izvod je $3x^2$, pa je dakle:

$y' = \pi 3x^2$

e) $f(x) = \frac{4}{5} \operatorname{arctg} x$ $f'(x) = \frac{4}{5} \frac{1}{1+x^2} = \frac{4}{5(1+x^2)}$ kao 17. tablični

$$f) \quad f(x) = -a \operatorname{ctgx} \quad f'(x) = -a \left(-\frac{1}{\sin^2 x} \right) = \frac{a}{\sin^2 x}$$

$$g) \quad y = 10 \quad \text{Pazi: kad je konstanta sama izvod od nje je 0. Dakle } y' = 0$$

$$h) \quad y = -2abx \quad \text{Ovde je } -2ab \text{ konstanta, akako je od } x \text{ izvod 1 to je: } y' = -2ab$$

3. Nađi izvode:

$$a) \quad y = 5x^6 - 3x^5 + 4x - 8$$

$$b) \quad f(x) = 3\sin x - \frac{1}{2}e^x + 7\operatorname{arctgx} - 5$$

$$c) \quad y = \sqrt[3]{x} - \frac{2}{\sqrt{x}} + \frac{3}{x^2} - \frac{1}{5x^3} + 4$$

Rešenje:

a) $y = 5x^6 - 3x^5 + 4x - 8$ Iskoristićemo pravilo $[f(x) \pm g(x)]' = f'(x) \pm g'(x)$ i od svakog člana tražiti izvod posebno, naravno prepisujući konstantu ispred funkcije.

$$y' = 5(x^6)' - 3(x^5)' + 4(x)' - 8'$$

$$y' = 30x^5 - 15x^4 + 4 - 0 \quad \text{Pazi još jednom, kad je konstanta sama izvod je 0.}$$

$$y' = 30x^5 - 15x^4 + 4$$

$$b) \quad f(x) = 3\sin x - \frac{1}{2}e^x + 7\operatorname{arctgx} - 5$$

$$f'(x) = 3(\sin x)' - \frac{1}{2}(e^x)' + 7(\operatorname{arctgx})' - 5'$$

$$f'(x) = 3 \cos x - \frac{1}{2}e^x + 7 \frac{1}{1+x^2} - 0 = 3 \cos x - \frac{1}{2}e^x + \frac{7}{1+x^2}$$

c) $y = \sqrt[3]{x} - \frac{2}{\sqrt{x}} + \frac{3}{x^2} - \frac{1}{5x^3} + 4$ Najpre ćemo koristeći već pomenuta pravila za stepenovanje i korenovanje, "pripremiti" funkciju, a zatim tražiti izvode u tablici...

$$y = x^{\frac{1}{3}} - 2x^{-\frac{1}{2}} + 3x^{-2} - \frac{1}{5}x^{-3} + 4$$

$$y' = \frac{1}{3}x^{-\frac{2}{3}} - 2\left(-\frac{1}{2}\right)x^{-\frac{3}{2}} + 3(-2)x^{-3} - \frac{1}{5}(-3)x^{-4} + 0 = \frac{1}{3}x^{-\frac{2}{3}} + x^{-\frac{3}{2}} - 6x^{-3} + \frac{3}{5}x^{-4}$$

4. Nađi izvode sledećih funkcija:

a) $f(x) = x^3 \sin x$

b) $f(x) = e^x \arcsin x$

c) $y = (3x^2+1)(2x^2+3)$

d) $y = x - \sin x \cos x$

Rešenje: Kao što primećujete, u ovom zadatku moramo koristiti pravilo za izvod proizvoda: $(u \cdot v)' = u' \cdot v + v' \cdot u$

a) $f(x) = x^3 \sin x$ Ovde je x^3 kao funkcija u , dok je $\sin x$ kao funkcija v

$$f'(x) = (x^3)' \sin x + (\sin x)' x^3$$

$$f'(x) = 3x^2 \sin x + \cos x x^3 = x^2(3\sin x + x \cos x)$$

b) $f(x) = e^x \arcsin x$ Ovde je e^x kao funkcija u , dok je $\arcsin x$ kao funkcija v

$$f'(x) = (e^x)' \arcsin x + (\arcsin x)' e^x$$

$$f'(x) = e^x \arcsin x + \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} e^x = e^x \left(\arcsin x + \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} \right)$$

c) $y = (3x^2+1)(2x^2+3)$ Naravno ovde možemo sve pomnožiti pa tražiti izvod od svakog posebno, ali malo je lakše upotrebiti izvod proizvoda.

$$y' = (3x^2+1)'(2x^2+3) + (3x^2+1)(2x^2+3)' = 6x(2x^2+3) + 4x(3x^2+1) = 2x[(6x^2+9) + (6x^2+2)] = 2x[12x^2+11]$$

d) $y = x - \sin x \cos x$ **Od x je izvod 1 a $\sin x \cos x$ moramo kao izvod proizvoda**

$$y' = 1 - [(\sin x)' \cos x + (\cos x)' \sin x]$$

$$y' = 1 - [\cos x \cos x - \sin x \sin x] \quad \text{Znamo da je } \sin^2 x + \cos^2 x = 1$$

$$y' = \sin^2 x + \cos^2 x - \cos^2 x + \sin^2 x = 2 \sin^2 x$$

5. Nađi izvode sledećih funkcija:

a) $y = \frac{x^2 + 1}{x^2 - 1}$

b) $y = \frac{\cos x}{1 - \sin x}$

c) $y = \frac{5 - e^x}{e^x + 2}$

d) $y = \frac{\ln x + 1}{\ln x}$

Rešenje: Ovde ćemo koristiti izvod količnika : $\left(\frac{u}{v}\right)' = \frac{u'v - v'u}{v^2}$

a) $y = \frac{x^2 + 1}{x^2 - 1}$ ovde je $x^2 + 1$ funkcija u , dok je $x^2 - 1$ funkcija v

$$y' = \frac{(x^2 + 1)'(x^2 - 1) - (x^2 - 1)'(x^2 + 1)}{(x^2 - 1)^2} \quad \text{savet : imenilac nek ostane ovako do kraja!}$$

$$y' = \frac{2x(x^2 - 1) - 2x(x^2 + 1)}{(x^2 - 1)^2} \quad \text{izvuci zajednički ispred zagrade ako ima, biće lakše za rad!}$$

$$y' = \frac{2x[(x^2 - 1) - (x^2 + 1)]}{(x^2 - 1)^2} \quad \text{malo prisredimo...}$$

$$y' = \frac{-4x}{(x^2 - 1)^2} \quad \text{evo konačnog rešenja!}$$

b) $y = \frac{\cos x}{1 - \sin x}$ u je $\cos x$; a v je $1 - \sin x$

$$y' = \frac{(\cos x)'(1 - \sin x) - (1 - \sin x)'\cos x}{(1 - \sin x)^2} \quad \text{nadjemo izvode u brojiocu...}$$

$$y' = \frac{-\sin x(1 - \sin x) + \cos x \cos x}{(1 - \sin x)^2}$$

$$y' = \frac{-\sin x + \sin^2 x + \cos^2 x}{(1 - \sin x)^2} \quad \text{kako je } \sin^2 x + \cos^2 x = 1 \text{ to je}$$

$$y' = \frac{1 - \sin x}{(1 - \sin x)^2} \quad \text{skratimo } 1 - \sin x, \text{ naravno postavimo uslov da je to različito od } 0$$

$$y' = \frac{1}{1 - \sin x} \quad \textbf{i evo konačnog rešenja!}$$

$$\text{c) } y = \frac{5 - e^x}{e^x + 2}$$

$$y' = \frac{(5 - e^x)'(e^x + 2) - (e^x + 2)'(5 - e^x)}{(e^x + 2)^2}$$

$$y' = \frac{-e^x(e^x + 2) - e^x(5 - e^x)}{(e^x + 2)^2} \quad \text{izvlačimo } e^x \text{ kao zajednički ispred zagrade}$$

$$y' = \frac{-e^x(e^x + 2 + 5 - e^x)}{(e^x + 2)^2} \quad \text{malo sredimo...}$$

$$y' = \frac{-7e^x}{(e^x + 2)^2} \quad \text{konačno rešenje}$$

$$\text{d) } y = \frac{\ln x + 1}{\ln x}$$

$$y' = \frac{(\ln x + 1)' \ln x - (\ln x)' (\ln x + 1)}{\ln^2 x}$$

$$y' = \frac{\frac{1}{x} \ln x - \frac{1}{x} (\ln x + 1)}{\ln^2 x}$$

$$y' = \frac{\frac{1}{x} \ln x - \frac{1}{x} \ln x - \frac{1}{x}}{\ln^2 x}$$

$$y' = \frac{-1}{x \ln^2 x} \quad \text{pa je } y' = \frac{-1}{x \ln^2 x} \quad \textbf{konačno rešenje}$$

6. Odrediti jednačinu tangente funkcije $y = 2x^2 - 3x + 2$ u datoj tački $A(2,y)$ koja pripada funkciji.

Rešenje:

Najpre ćemo naći nepoznatu koordinatu y tako što ćemo u datoj funkciji zameniti $x = 2$

$$y = 2 \cdot 2^2 - 6 + 2 = 4, \text{ pa je data tačka ustvari } A(2,4)$$

Da vas podsetimo:

Jednačina tangente

Jednačina tangente na krivu $y=f(x)$ u tački (x_0, y_0) u kojoj je funkcija diferencijabilna, računa se po formuli:

$$y - y_0 = f'(x_0)(x - x_0)$$

$$f(x) = 2x^2 - 3x + 2 \quad \text{Nađemo izvod ...}$$

$$f'(x) = 4x - 3 \quad \text{Ovde zamenimo vrednost } x = 2$$

$$f'(2) = 8 - 3 = 5 \quad \text{Vrednost prvog izvoda u dvojci je 5. Sad upotrebimo formulu:}$$

$$y - y_0 = f'(x_0)(x - x_0)$$

$$y - 4 = 5(x - 2) \quad \text{malo prisredimo...}$$

$$y = 5x - 6 \quad \text{je tražena jednačina tangente}$$

7. U kojoj tački parabole $y = x^2 - 7x + 3$ je tangenta paralelna sa pravom $y = 5x + 2$?

Rešenje:

$$f(x) = x^2 - 7x + 3 \quad \text{pa je prvi izvod}$$

$$f'(x) = 2x - 7$$

Uslov paralelnosti je da je $k_1 = k_2$, iz prave $y = 5x + 2$ je $k = 5$ pa zaključujemo da je $f'(x) = 5$, to jest

$$2x - 7 = 5$$

$$2x = 12$$

$$x = 6$$

Sada ovu vrednost zamenimo u jednačinu parabole da nađemo koordinatu y . Dakle :

$$y = x^2 - 7x + 3$$

$$y = 36 - 42 + 3$$

$$y = -3$$

Tražena tačka koja pripada paraboli je $(6, -3)$

8. Odrediti jednačinu normale funkcije $y = x^4 - x^2 + 3$ u tački $M(1,y)$ koja pripada grafiku te funkcije.

Rešenje:

Najpre nadjemo nepoznatu koordinatu y .

$Y = 1 - 1 + 3 = 3$, dakle koordinate su $M(1,3)$

Normala se traži po formuli :

Jednačina normale

Normala na krivu $y=f(x)$ u tački (x_0, y_0) je prava normalna na tangentu krive u toj tački. Njena jednačina je :

$$y - y_0 = \frac{-1}{f'(x_0)} (x - x_0)$$

$$y = x^4 - x^2 + 3$$

$$y' = 4x^3 - 2x \quad \text{pa zamenimo } x \text{ koordinatu tačke } M$$

$$y'(1) = 4 - 2 = 2 \quad \text{i sad upotrebimo formulu:}$$

$$y - 3 = \frac{-1}{2}(x - 1) \quad \text{malo sredimo...}$$

$$2y - 6 = -x + 1 \quad \text{pa je normala} \quad \mathbf{n: x + 2y - 7 = 0} \quad \text{traženo rešenje}$$

